

**anys
Rierada
1962-2012**

Ajuntament
de Rubí

50
anys Rierada
1962-2012

1. Una data inoblidable: 25 de setembre de 1962.

El 25 de setembre es complirà el 50 aniversari d'un dels fets més tràgics de la història recent de Catalunya. Aquella nit van caure més de dos-cents litres d'aigua per metre quadrat en menys de tres hores, sent el Vallès Occidental la comarca més afectada. La intensitat de la pluja va provocar la crescuda dels rius Llobregat i Besòs, així com la de les rieres de les Arenes a Terrassa o la de Rubí, que normalment baixaven amb poc cabal d'aigua.

La força de l'aigua va arrossegar tot allò que va trobar al seu pas, fet que es va veure agreujat en algunes poblacions on s'havien edificat habitatges a les lleres dels rius i de les rieres. Moltes persones que vivien allà van morir. Encara avui en dia no es coneix el nombre exacte de víctimes mortals que hi va haver per aquella catàstrofe, tot i que s'estima que la xifra oscil·la entre les cinc-centes i les mil persones. Rubí va ser la població més afectada, junt amb les ciutats veïnes de Terrassa i Sabadell.

Les pèrdues materials també van ser molt importants, ja que va afectar de ple a les dues comarques més industrials de Catalunya: el Vallès Occidental i el Baix Llobregat. Una de les imatges que més recorden els testimonis que van viure en primera persona aquella tràgica nit, és la de grans màquines de fàbriques tèxtils que eren arrossegades per la força de l'aigua com si fossin fulles d'un arbre.

La rierada va tenir una gran repercussió mediàtica i la societat espanyola va respondre a la crida de forma massiva. Cal destacar la important tasca que va fer el locutor de Ràdio Barcelona recentment mort, Joaquín Soler Serrano, qui, de forma ininterrompuda durant dos dies, va apel·lar a la solidaritat ciutadana per ajudar a les víctimes i a la reconstrucció de les poblacions afectades.

La resposta va superar totes les expectatives i les donacions econòmiques, materials d'abric i aliments van arribar des de tots els punts de l'Estat espanyol i també de molts altres països estrangers. Personalitats públiques com els pintors Pablo Picasso i Salvador Dalí també van contribuir en la recaptació de fons pels damnificats, cedint algunes de les seves obres perquè fossin subhastades.

2. Rubí abans del 25 de setembre de 1962.

Abans de la rierada de 1962, Rubí era un poble de tot just 10.000 habitants que havia començat a experimentar canvis demogràfics importants en l'última dècada, acompanyats d'una transformació del sistema productiu on el sector industrial començava a guanyar terreny a una economia fins llavors basada en l'agricultura.

Seguint el mateix model que altres ciutats de la perifèria de Barcelona, Rubí rep durant les dècades dels 50 i 60 una important quantitat de ciutadans procedents del sud del país, atrets per la imatge de benestar i l'oferta de treball. Catalunya va doblar la seva població entre 1940 i 1975 assolint la xifra de 5,7 milions, mentre que Rubí experimentava un creixement del 40% en la dècada dels anys 50. Aquest increment de població va comportar greus dificultats per cobrir totes les necessitats que sorgien en matèria educativa, sanitària i, el que va ser més decisiu en la tragèdia del 25 de setembre de 1962, l'habitatge. En aquest aspecte es va viure un fort moviment especulatiu que va comportar un creixement desordenat. Les noves edificacions van aparèixer de manera incontrolada a la llera de la riera, sobretot a la zona del barri de l'Escardívol, zona on moltes persones nouvingudes a Rubí van edificar els seus habitatges en terrenys que anteriorment havien estat utilitzats com a horts.

El Pont Penjat situat a prop de la fàbrica del Vapor Nou va desaparèixer arrossegat per la força de l'aigua.

A la Font del Bullidor els joves ballaven a les festes fins a les primeres dècades del segle XX. La rierada la va fer desaparèixer.

Rubí va ser un poble agrícola fins ben entrada la meitat del segle XX.

3. Els fets del 25 de setembre a Rubí.

El 25 de setembre de 1962 és una data que mai no podrà ser esborrada de la memòria col·lectiva de Rubí. Va ser un dia de pluja continuada que va arribar als més de dos-cents litres d'aigua per metre quadrat en menys de tres hores en arribar la nit. Les precipitacions van provocar la inundació dels baixos de les cases i alçades properes a un metre d'aigua en alguns carrers. L'aigua caiguda també va provocar la crescuda de la riera de Rubí que recollia les aigües de les rieres de Palau i de les Arenes al seu pas per la veïna població de les Fonts.

Els marges de les rieres no tenien en aquell moment el manteniment adequat i estaven ocupats per canyes, runa i vegetació que van ser arrossegats per la força de l'aigua i dipositats fent de tap al pont situat al carrer Cadmo. La combinació de la gran quantitat d'aigua circulant i l'acumulació de material a la riera en un punt determinat va provocar una tensió màxima que va acabar destrossant el pont i inundant totes les terres adjacents del barri del "Escardívol", que en aquells moments estaven ocupades per habitatges que s'havien anat construint els anys anteriors tant per ciutadans nouvinguts a Rubí, com per ciutadans rubinencs que trobaven habitatges més econòmics que en altres zones de la ciutat. Molta gent, que a aquelles hores estava a casa després de la jornada de treball, no va tenir temps d'abandonar les seves vivendes i va ser arrossegada per l'aigua.

El barri de l'Escardívol al matí següent de la rierada.

El matí del 26 de setembre encara baixava l'aigua amb força al seu pas per l'Escardívol.

4. L'endemà de la tragèdia.

El matí del 26 de setembre encara plovia i els ciutadans de Rubí van poder avaluar la magnitud de la catàstrofe de la nit anterior. La imatge era dantesca. On hores anteriors havia habitatges, només quedava un solar pla: l'aigua havia arrossegat tot el que allà es trobava.

Els treballs de localització, de reconeixement dels cossos i de suport a les víctimes es van iniciar immediatament amb la solidaritat dels rubinencs, de totes les empreses situades a la població i d'altres ciutadans vinguts de diferents poblacions catalanes. Ràdio Barcelona es va encarregar de coordinar la solidaritat. Al treballs de rescat i atenció es van sumar els de recollida d'estris, aliments i diners per donar suport a les persones afectades. El punt neuràlgic de la solidaritat a Rubí va ser al Casino Espanyol, des d'on es distribuïa tot el material rebut gràcies a la crida i coordinació realitzada a través de Ràdio Barcelona.

Els dies posteriors a la rierada, un gran nombre d'autoritats del règim franquista van visitar Rubí. El mateix dictador, Francisco Franco, ho va fer en dues ocasions: el 2 d'octubre de 1962, una setmana després dels fets i el 18 de juny de 1963 per comprovar personalment com evolucionaven les tasques de reconstrucció. També van visitar la població el ministre d'habitatge del moment, el nunci del vaticà, i tal com es veu a la foto de la dreta els actuals reis d'Espanya, els quals van interrompre la seva lluna de mel per donar suport a les víctimes de la tragèdia.

Aquesta gran afluència de personalitats i atenció mediàtica va ser l'origen de l'únic moment que va entorpir els treballs de solidaritat. Els representants del partit polític únic del moment, la Falange Espanyola, de forma oportunista, van aprofitar que Rubí era el centre d'atenció del moment per guanyar notorietat per la qual cosa van sol·licitar als voluntaris que treballaven en les tasques de rescat que vestissin la camisa blava que identificava al partit. La negativa de l'alcalde Miquel Rufé li va costar el càrrec al cap de poques setmanes. Va ser destituït i substituït per Manuel Murillo.

5. La reconstrucció de la ciutat.

Una de les conseqüències de la rierada va ser l'arribada de mà d'obra i ajuts econòmics per a la reconstrucció de Rubí. El govern franquista va atorgar a la ciutat uns cinquanta milions de pessetes per a les indemnitzacions als familiars de les víctimes i uns dos-cents cinquanta milions més en obres a fons perdut per a la construcció de nous habitatges que alberguessin a les famílies que havien perdut la casa. En un moment de reactivació econòmica general de l'Estat espanyol i de creixement demogràfic a les poblacions perifèriques a Barcelona, aquests ajuts van accelerar el creixement de Rubí. A l'increment de les fàbriques existents es va sumar la creació de nous polígons industrials - Can Jardí i Cova Solera - i la construcció del nou barri del "Vint-i-cinc de Setembre", on van anar a viure gran part dels damnificats per la catàstrofe.

La reconstrucció després de la rierada i l'acceleració industrial, especialment dels sectors metal·lúrgics i químics, van propiciar l'arribada contínua d'immigrants de tot l'Estat espanyol, incrementant els ja existents problemes d'habitatge i serveis. El creixement d'aquells anys va ser desmesurat, en deu anys la població es va doblar, agreujant encara més un dèficit crònic d'infraestructures que s'arrossegava des dels anys 40.

Després de la rierada, vinyes i camps van desaparèixer del paisatge rubinenc i van aparèixer nous barris com "El Pinar" i "Les Torres".

Les víctimes van viure provisionalment en cases de fusta a l'espera de la construcció del nou barri 25 de setembre.

Inauguració del monument en memòria de les víctimes, obra de l'artista català Subirats, al pont reconstruït del carrer Cadmo.

6. La petjada de la rierada a Rubí.

Cinquanta anys després de la tràgica nit del 25 de setembre de 1962, moltes de les persones que la van viure tenen encara dificultats per compartir els seus records. Quan ho fan, els silencis són importants i encara avui, quan plou intensament, senten la necessitat de dirigir les seves mirades cap a la riera amb certa por.

Els que van viure l'experiència des de la distància l'evoquen com una gran tragèdia que va marcar a Rubí per sempre. La van conèixer a través de la premsa, de coneguts o familiars. El seu record és vague però respectuós.

Els nens i joves, molts dels quals desconeixen què va passar si la seva família no va estar afectada directament, tenen aquest any l'oportunitat de commemorar una efemèride que va significar un abans i un després de Rubí. Va suposar el pas de poble agrícola a una incipient ciutat industrial, actualment la segona més important de Catalunya després de la Zona Franca, amb 400 hectàrees de zona industrial. Va suposar l'inici de l'arribada massiva de ciutadans que en 50 anys han convertit un poble de poc més de 10.000 habitants en una de les vint ciutats amb major població d'Espanya, amb prop de 75.000 persones, fet que suposa un increment del 600% de la població de Rubí el 1962.

7. La commemoració del 50è aniversari de la rierada.

El 50 aniversari de la tragèdia del 25 setembre 1962 té una especial rellevància a Rubí, que va ser la ciutat més castigada en pèrdua de vides humanes. Des de finals de l'any passat l'Ajuntament ha posat en marxa un seguit d'activitats commemoratives dirigides especialment a la recuperació de la memòria individual i col·lectiva. Molts dels testimonis que ja han col·laborat explicant les seves vivències superen els 80 anys, alguns d'ells els 90, el que significa que potser aquest sigui l'últim aniversari emblemàtic que puguin compartir.

Al llarg de tot aquest any, l'Ajuntament de Rubí, en col·laboració amb ciutadans a títol individual, mitjans de comunicació i entitats locals, ofereix diferents projectes i accions que finalitzaran el 25 de setembre coincidint amb la celebració del 50 aniversari de la rierada.

A continuació detallem el programa de les activitats més significatives:

- El 25 de setembre de 2011 es va posar en marxa la **pàgina web** www.rubi.cat/rierada que concentra les publicacions escrites i produccions audiovisuals relacionades amb la rierada, així com un recull de fotografies de Rubí de l'època. L'espai més destacat recull testimonis de persones que expliquen les seves vivències a partir d'entrevistes en vídeo, escrites o radiofòniques, així com aportacions en forma de relats a la pàgina web.
- Un col·lectiu de periodistes rubinencs en col·laboració amb l'Ajuntament de Rubí estan elaborant el **documental "Després de les aigües"** en què la rierada del 25 de setembre de 1962 és el fil conductor per explicar l'evolució que ha viscut Rubí al llarg de aquest mig segle. Aquest documental està previst que s'estreni el cap de setmana anterior al dia 25 de setembre d'aquest any 2012.
- La pàgina web i el documental es completen amb l'**exposició "La Rierada de 1962: Rubí de la tragèdia a la modernitat"** que s'inaugurarà el mes de maig al Museu Municipal, i es podrà visitar fins a finals del mes de març del proper any 2013.

- Des de principis d'any diversos estudiosos locals han iniciat **treballs de recerca** relacionats, d'una banda, amb les víctimes que permetin tenir una xifra el més aproximada possible a la realitat ja que ara mateix segueix sent una de les grans incògnites de la tragèdia. Un segon treball versaria sobre la ciutat industrial i la seva evolució a partir de la rierada.

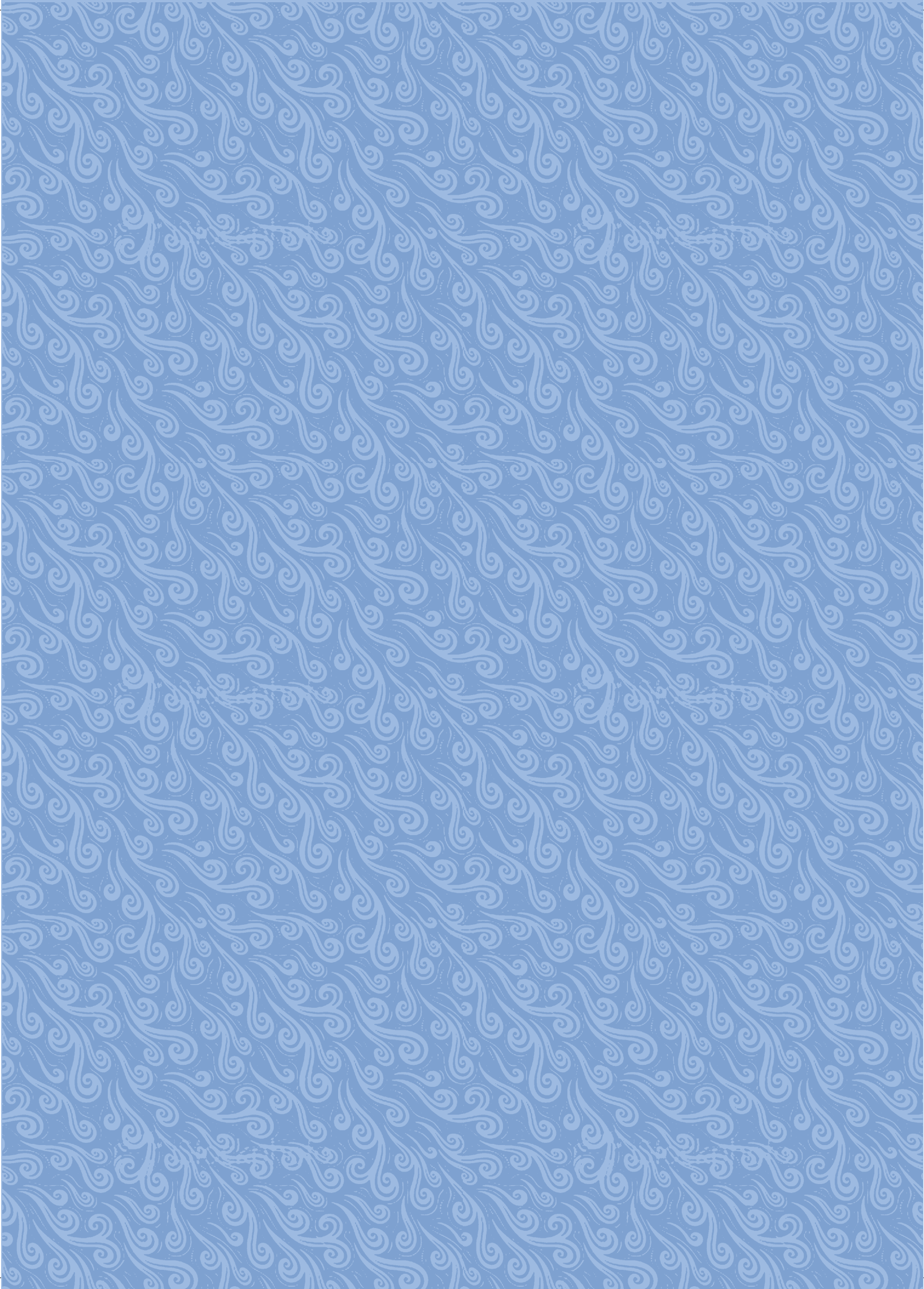
- El col·lectiu educatiu s'ha ofert per treballar **diversos recursos didàctics** relacionats amb la rierada que posarien en marxa a partir del mes de setembre, coincidint amb l'inici del pròxim curs escolar i la celebració de l'efemèride.

Volem destacar en aquest punt la gran implicació ciutadana que hi ha en la commemoració, ja que són molts els ciutadans que fins ara s'han dirigit a l'Ajuntament per facilitar material gràfic, així com tot tipus d'entitats locals que s'han ofert per col·laborar en els actes de commemoració i que han expressat la voluntat de desenvolupar activitats dirigides en aquest sentit.

8. Recursos i documents de la commemoració.

Tots els recursos relacionats amb la commemoració i amb la rierada de 1962 són públics a través de la pàgina web (www.rubi.cat/rierada) que funciona des del passat 25 de setembre de 2011 i que s'actualitza constantment amb material relacionat amb la tragèdia, testimonis i activitats previstes per commemorar l'efemèride.

En aquesta web s'han habilitat enllaços a altres espais virtuals d'interès on es pot consultar documentació relacionada.

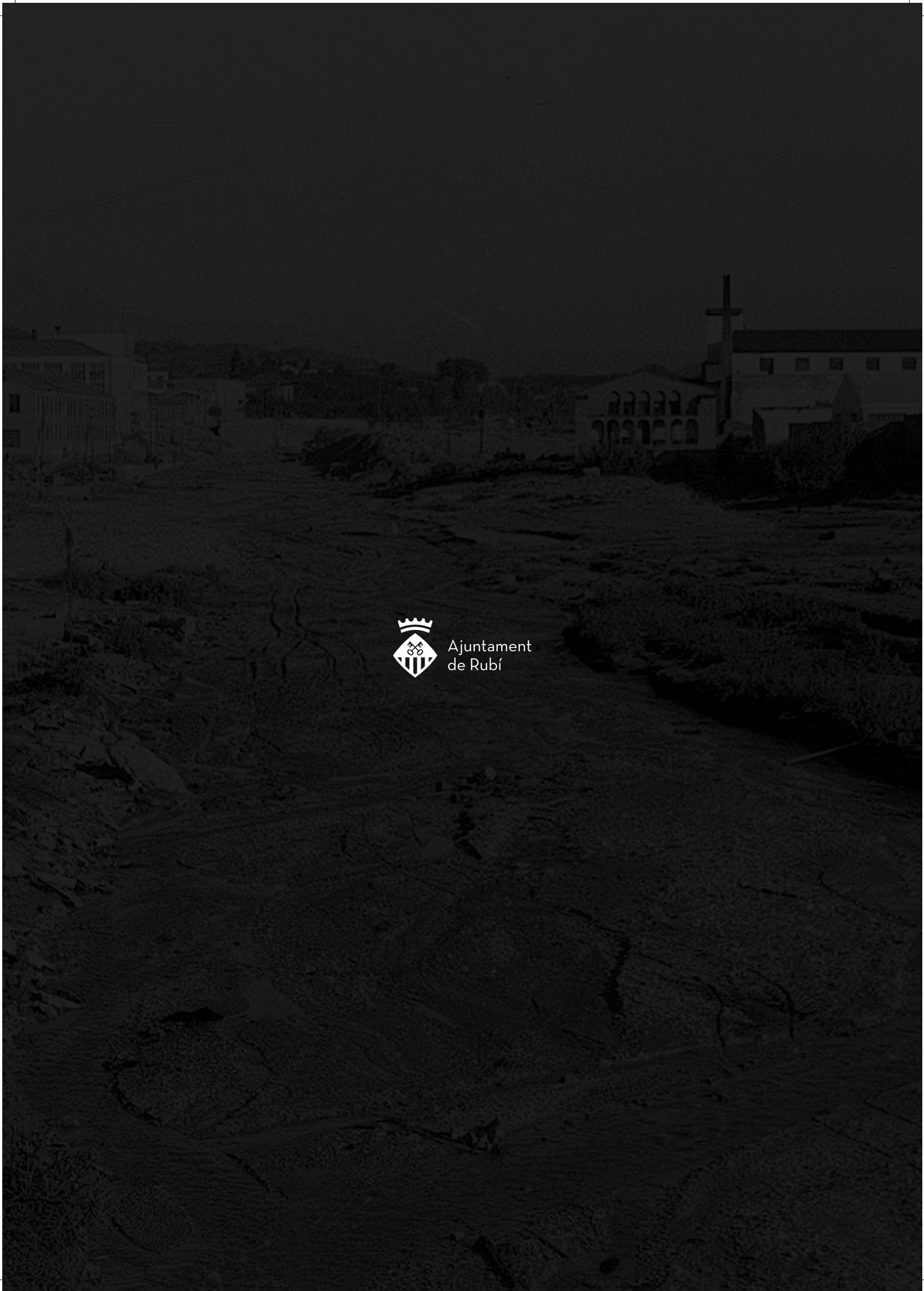
Edita:
© Ajuntament de Rubí
Pl. Pere Aguilera, 1 - 08191 Rubí (Barcelona)
www.ajrubi.cat
Data edició: febrer de 2012

Continguts:
Comissió tècnica "50 anys de la rierada"

Coordinació de l'edició:
Acció Institucional i Comunicació
(Àrea de Planificació Estratègica i Govern)

Disseny:
DD Disseny Gràfic - www.dddisseny.com

Imprimeix:
Photolayer SL

Ajuntament
de Rubí